

Productblad over het IPLG rapport “Uniforme effectinschatting landbouw-bronmaatregelen voor vermindering van ammoniakemissies”

Als onderdeel van de roadmap IV van de IPLG is recent een informatieproduct beschikbaar gesteld voor provincies. Het betreft het rapport “Uniforme effectinschatting landbouw-bronmaatregelen voor vermindering van ammoniakemissies”. Provincies kunnen dit rapport benutten voor het verkennen, uitwerken en onderbouwen van een stikstofaanpak: met welke maatregelen kan de stikstof (ammoniak) uitstoot (het beste) gereduceerd worden? Onderstaand productblad geeft een toelichting op het rapport, met als belangrijkste doel aan te geven wat het wel doet en kan betekenen, en wat het (nog) niet kan. Daarnaast maken we de kanttekening dat provincies dit product goed kunnen gebruiken in samenhang met de eveneens onlangs beschikbaar gekomen beta-versie van de stikstof-analysetool ‘GRIP’, om te komen tot gebiedsgericht beleid voor stikstof emissie- en depositiedaling.ⁱ

Rapport Uniforme effectinschatting landbouw-bronmaatregelen op hoofdlijnen

Het rapport met uniforme effectinschattingen voor landbouw-bronmaatregelen is het resultaat van denkwerk in 2024 en de eerste maanden van 2025 door een diverse en breed samengestelde groep experts, afkomstig van verschillende (kennis)instellingen. Aan de hand van wetenschappelijke literatuur, instituutsrapporten en eigen expertise, is een overzicht opgesteld met meer uniforme effectinschattingen van 20 bronmaatregelen in de landbouw. Aldus hebben zij voorheen divergerende informatie en kennis over effecten van stal, voer- en veldmaatregelen geconsolideerd in één overzicht, met *convergentie* in effectinschattingen binnen de groep experts, *synthese* van kennis over effecten van bronmaatregelen, en *vergroting van toegankelijkheid* van voorheen complexe en verspreide broninformatie voor gebruikers.

Met de totstandkoming van dit rapport, is nu landelijk gedragen informatie beschikbaar met door experts getoetste kennis over de effectiviteit van 20 bronmaatregelen in de landbouw. Dit is relevant gezien doorlopende gebiedsprocessen en weging van maatregelen door provincies in het licht van gebiedsgericht beleid voor stikstofreductie. En ook, tot op zekere hoogte, weging van maatregelen door het Rijk in het kader van spoor 2 van de MCEN, en door ondernemers in het licht van doelsturing.

Het rapport nader beschouwd

Per maatregel zijn in het rapport factsheets opgesteld waarin wordt omschreven op welke soort bedrijven de maatregel kan worden toegepast, onder welke voorwaarden dit dient te gebeuren en wat het effect is van de maatregel op ammoniakemissies. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen keteneffecten (in de voer-mestketen, op het bedrijf dat de maatregel neemt of andere bedrijven in de keten), sectoreffecten (effecten van maatregelen door een bedrijf op andere bedrijven in de landbouwsector), en neveneffecten (effecten van stikstofmaatregelen op andere domeinen, b.v. klimaat, waterkwaliteit, biodiversiteit en dierenwelzijn). Daarnaast wordt aangegeven welk effect verwacht wordt indien meerdere maatregelen tegelijk worden genomen.

In het rapport worden ook uitspraken gedaan over de betrouwbaarheid van de effectinschattingen: de mate van (on)zekerheid in de literatuur over de werking van een maatregel, door experts vertaald naar de kans dat emissies worden verlaagd binnen de door hen bepaalde (range van) een effectinschatting. In negen gevallen wordt de verwachte emissiereductie beoordeeld als betrouwbaar of zeer betrouwbaar; in elf gevallen is de betrouwbaarheid matig of laag. Daarmee rijst de vraag wat nodig is om de betrouwbaarheid van effectinschattingen te vergroten (bijv. door onderzoek, met experimenten, betere modellering en/of metingen).

Het rapport gaat verder in op voorwaarden, zijnde specifieke omstandigheden of vereisten waaraan voldaan moet zijn voor effectieve implementatie van bronmaatregelen, zodanig dat een verwachte reductie ook daadwerkelijk wordt bereikt. En op de daarvoor noodzakelijke borging, bijv. door ondernemers, die een maatregel op de juiste wijze moeten uitvoeren, onderhouden en controleren.

Conclusie en disclaimer

De waarde van dit rapport zit al met al in een uniform overzicht van wat bronmaatregelen potentieel opleveren. Om dit potentieel te realiseren, is borging nodig, bijv. met een actieagenda van ondernemers en overheden, en ook verdienmodellen, om de kosten van investeringen terug te verdienen. Op beide aspecten gaat het rapport *niet* in.

Ook zijn de in dit rapport geschatte effecten van bronmaatregelen niet bedoeld voor vergunningverlening en andere toepassingen om plannen van individuele bedrijven te beoordelen. Er kan verder geen aanspraak gedaan worden op dit rapport bij geschillen of toekomstige veranderingen in inzichten.

Met het oog op gebruik van dit rapport in het licht van maatregelen die worden overwogen in het kader van spoor 2 van de MCEN, geldt het volgende. De effectinschattingen kunnen in dit verband behulpzaam zijn, maar *de cijfers zijn niet bedoeld om te puzzelen om tot een bepaalde totale emissiereductie te komen*. Zo is het bijvoorbeeld bij een maatregel als beweiding niet alleen de vraag hoeveel deze maatregel in de praktijk gemiddeld per bedrijf oplevert (waarover het rapport een uitspraak doet), maar ook hoeveel bedrijven de maatregel kunnen inzetten (niet alle bedrijven hebben hier de percelen voor), hoeveel bedrijven een maatregel al geïmplementeerd hebben, en wat de invloed is van lokale en bedrijfsspecifieke omstandigheden zoals grondsoort e.d. op het effect van de maatregel. Ten tweede, is de inhoud van het rapport het resultaat van inventarisatie en overzicht, van consolidatie en synthese van kennis, waarbij het niet zo is dat de informatie ‘hard en wetenschappelijk bewezen’ is, zo blijkt ook uit de effectranges die bij sommige maatregelen staan. Kennisontwikkeling is *work-in-progress*. Er is bij dit rapport werk aan de winkel, ook in 2025, bijv. om de ranges te verkleinen, de betrouwbaarheid van effectinschattingen voor sommige maatregelen te vergroten, te bezien wat nodig is om het potentieel van maatregelen vollediger te benutten (borging), welke verdienmodellen er zijn, enz. Ten derde kunnen effecten van maatregelen niet altijd bij elkaar opgeteld worden. Stapeling van maatregelen is technisch niet altijd mogelijk, omdat ze elkaar uitsluiten. En waar maatregelen te combineren zijn, is het geheel niet altijd groter dan de som der delen; soms versterken maatregelen elkaar (synergie), soms wordt het effect van maatregelen juist minder (afzwakking van effecten).

¹ Met GRIP kunnen provincies verkennen hoeveel emissiereductie in sectoren nodig is voor een bepaalde depositiedaling in (natuur)gebieden. Met het rapport Uniforme effectinschattingen kan worden bezien met welke maatregelen een emissiereductie bereikt kan worden. Ook kan het rapport helpen om binnen GRIP haalbare percentages (opgaven) te hanteren, in een iteratief proces, waarin beide producten een inhoudelijke gesprek tussen betrokken partijen ondersteunen.